

ARCHEOLOGIE • BOUWHISTORIE

ARCHEOLOGIENOTA – PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

LEMBEEK – NOORDERSTRAAT

A. DEVROE
DECEMBER 2017

COLOFON

Project

Archeologienota – Lembeek, Noorderstraat

Opdrachtgever

Resolve
Bosmanslei 30
2018 Antwerpen

Opdrachtnemer

Annika Devroe Archeologie & Bouwhistorie bvba
Lemmensstraat 34
2800 Mechelen
0472/59.31.41
annika.devroe@gmail.com
BE 0680.617.128

Erkend archeoloog: Annika Devroe, OE/ERK/Archeoloog/2015/00085

© 2017 Annika Devroe Archeologie & Bouwhistorie bvba

Annika Devroe Archeologie & Bouwhistorie bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen worden in een geautomatiseerd gegevensbestand, en/of openbaar gemaakt worden in enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie of enige andere wijze, zonder voorafgaandelijk toestemming van de opdrachtgever. Dit met uitzondering van de door Architeam aangeleverde plannen. Deze blijven eigendom van deze laatste.

INHOUD

Inhoud	0
1. Gemotiveerd advies	1
2. Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem	2
2.1. Inleiding	2
2.2. Administratieve gegevens	3
2.3. Vraagstelling en onderzoeksdoelen	3
2.4. Onderzoeksstrategie, -methode en -technieken	4
2.5. Voorziene afwijkingen van de Code van Goede Praktijk	6
3. Figurenlijst	6

1. GEMOTIVEERD ADVIES

Op basis van het bureauonderzoek kan men vaststellen dat het projectgebied vanaf de 18de eeuw onbebouwd was. Het projectgebied bevindt zich in de Zennevallei. Archeologisch vondsten in de buurt wijzen voornamelijk op laat-middeleeuwse activiteiten, maar er werden ook reeds sporen uit de IJzertijd aangetroffen. De meeste van deze vondsten bevinden zich op iets hogere gronden, maar ter hoogte van het projectgebied kunnen deze niet uitgesloten worden. Mogelijk was deze zone te nat voor permanente bewoning, maar tijdelijke activiteiten kunnen wel verwacht worden. Op basis van een prent kan ter hoogte van het projectgebied mogelijk een 17de-eeuws kampement gesitueerd worden.

De geplande werken liggen verspreid over het projectgebied. Enerzijds zullen het bestaande gebouw, een deel van de verharding en de noordelijke loskades behouden blijven. Hier is dan ook geen bijkomend onderzoek noodzakelijk.

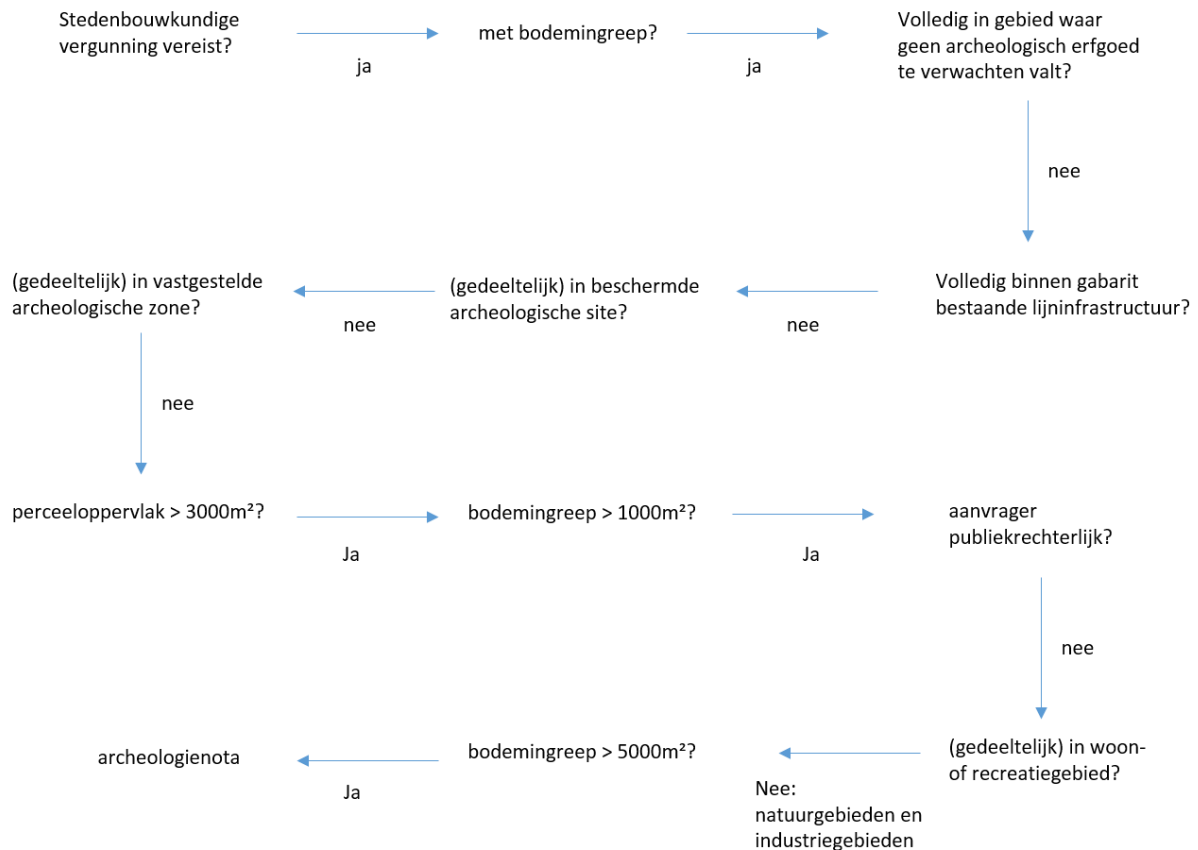
Ter hoogte van de bestaande verharding en te slopen bebouwing kan men er vanuit gaan dat de toekomstige verstoring niet dieper zal gaan dan de bestaande. De verharding zal deels vernieuwd worden voor parking, hetgeen voor een gelijkaardige verstoring zal zorgen. Ter hoogte van het gebouw zal de afgewerkte vloerplaat op dezelfde hoogte zitten als de bestaande, waardoor een gelijkaardige opbouw verwacht kan worden. Hier is dan ook geen bijkomend onderzoek noodzakelijk.

Ter hoogte van de huidige groenzones en waar loskades, groenzone, infiltratiebekkens en een berm worden voorzien verwacht men een vrij onverstoord terrein. Afhankelijk van de verstoring door de bestaande en afgebroken gebouwen zullen deze nieuwe verstoringen eventueel aanwezige archeologische resten verstoren. Het gaat om een oppervlakte van ca. 8585m² waarvan mogelijk 1450m² verstoord is door vroegere bebouwing. Gezien het archeologisch potentieel, het potentieel op kenniswinst en de toekomstige verstoring is bijkomend archeologisch onderzoek nodig voor deze zone. Dit zal echter via een uitgesteld traject verlopen aangezien er onzekerheid is over het verkrijgen van de bouwvergunning en men voorafgaand geen onnodige kosten wilt uitvoeren.

2. PROGRAMMA VAN MAATREGELEN VOOR UITGESTELD VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM

2.1. INLEIDING

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een stedenbouwkundige vergunning waarbij de voorwaarden voldoen aan art. 5.4.1. van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013.

Figuur 1: Beslissingsboom in functie van huidig project. (A. Devroe 2017)

2.2. ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Locatie: Vlaams-Brabant, Halle, Lembeek, Noorderstraat

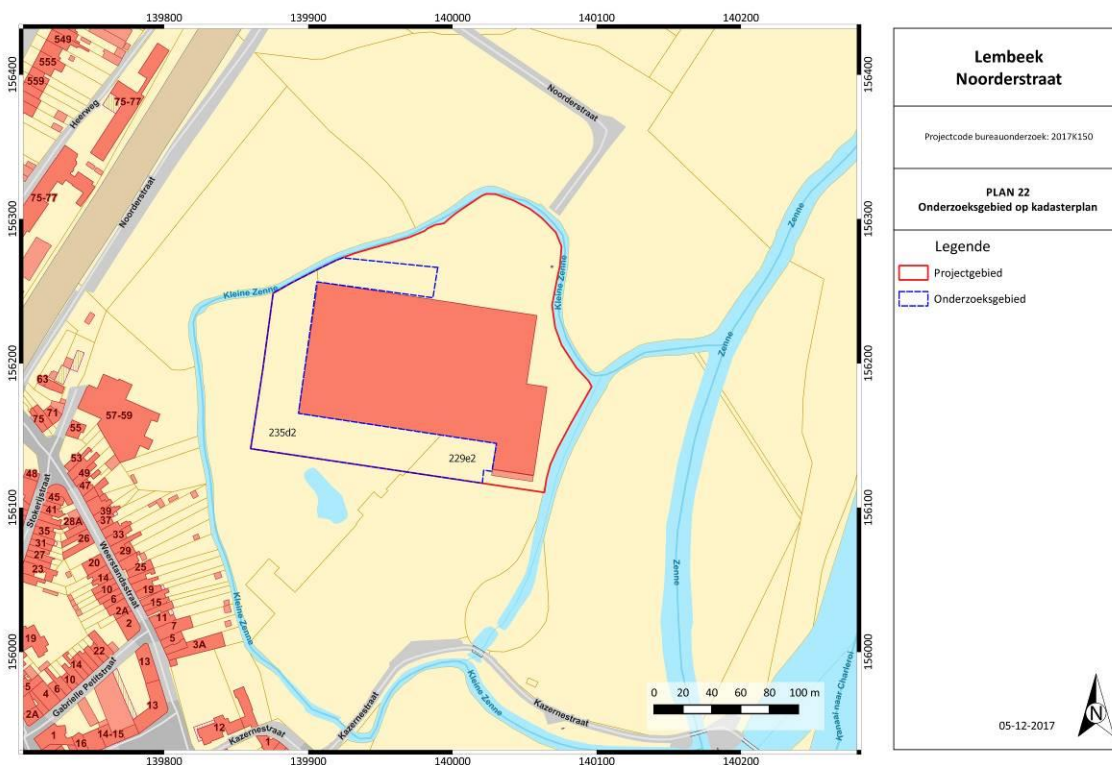
Bounding box: punt 1 (NW) – X 139852,286 Y 156313,930

Punt 2 (ZO) – X 140096,097 Y 156108,046

Kadaster: Halle, afd. 5, Lembeek, sectie C, percelen 235d2 (partim), 229e2 (partim)

Oppervlakte projectgebied: ca. 33.930 m²

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 8585 m²

Figuur 2: Kadasterkaart met aanduiding projectgebied. (Geopunt Vlaanderen s.d.)

2.3. VRAAGSTELLING EN ONDERZOEKSDOELEN

Het doel van het vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven is een archeologische evaluatie van het terrein. Op basis van het bureauonderzoek kon niet aangetoond worden of een archeologische site aanwezig is of niet, maar via dit onderzoek kan het archeologisch potentieel nagegaan worden.

Hierbij dienen volgende onderzoeksvragen beantwoord te worden:

- Welke zijn de waargenomen horizonten in de bodem , beschrijving + duiding?
- In hoeverre is de bodemopbouw nog intact? Waardoor kan het ontbreken van een horizont verklaard worden?
- Is er een bodemkundige verklaring voor de (partiële) afwezigheid van archeologische sporen?
- Op welk(e) niveau(s) manifesteren de archeologische sporen zich?
- Zijn er bodemsporen aanwezig? Zo ja, zijn deze van natuurlijke of antropogene aard?

- Maken de antropogene sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Kan op basis van gerecupereerd materiaal uitspraak gedaan worden over de datering? Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Kan op basis van het sporenbestand in de proefsleuven een uitspraak gedaan worden over de aard en omvang van de occupatie?
- Kunnen de resultaten van het bureauonderzoek bijgesteld worden?
- Geven de resultaten aanleiding tot vervolgonderzoek? Zo ja, wat is de ruimtelijke afbakening van de zone(s) voor vervolgonderzoek?
- Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht bij een eventueel vervolgonderzoek?
- Welke vraagstellingen zijn voor het vervolgonderzoek relevant?
- Is behoud in situ op basis van de resultaten van het vooronderzoek mogelijk?

2.4. ONDERZOEKSSTRATEGIE, -METHODE EN -TECHNIEKEN

Na het bureauonderzoek werden de verschillende vooronderzoeken zonder ingreep in de bodem afgewogen. Hiervoor werden telkens volgende vier criteria overlopen:

- Is het mogelijk deze methode toe te passen op dit terrein?
- Is het nuttig deze methode toe te passen op dit terrein (levert het iets op)?
- Is het overdreven schadelijk voor het bodemarchief deze methode toe te passen op dit terrein?
- Is het noodzakelijk deze methode toe te passen op dit terrein (kosten-batenanalyse)?

Geofysisch onderzoek geeft voornamelijk goede resultaten op droge leembodems. Op basis van de kosten-batenanalyse en gezien dit geen ideale ondergrond is werd dit onderzoek niet voorgesteld.

Een veldkartering is vooral nuttig op landbouwgronden die net geploegd werden. Gezien de huidige begroeiing is een veldkartering niet nuttig.

Op basis van het bureauonderzoek lijkt het projectgebied ter hoogte van de vroegere Papyrussite verstoringen te kennen. Een landschappelijk bodemonderzoek zou hier meer uitsluitsel kunnen over geven, net als over de gaafheid van het bodemprofiel. Een duidelijk beeld van de bodemopbouw kan echter beter verkregen worden uit de profielen in een proefsleuvenonderzoek dan in boorkernen. Bovendien blijft de resterende oppervlakte zonder mogelijke verstoringen groot genoeg om bijkomend onderzoek uit te voeren.

Op het eerste zicht zijn er geen directe aanwijzingen voor steentijdsites aanwezig. Er wordt hier dan ook niet specifiek op ingezet.

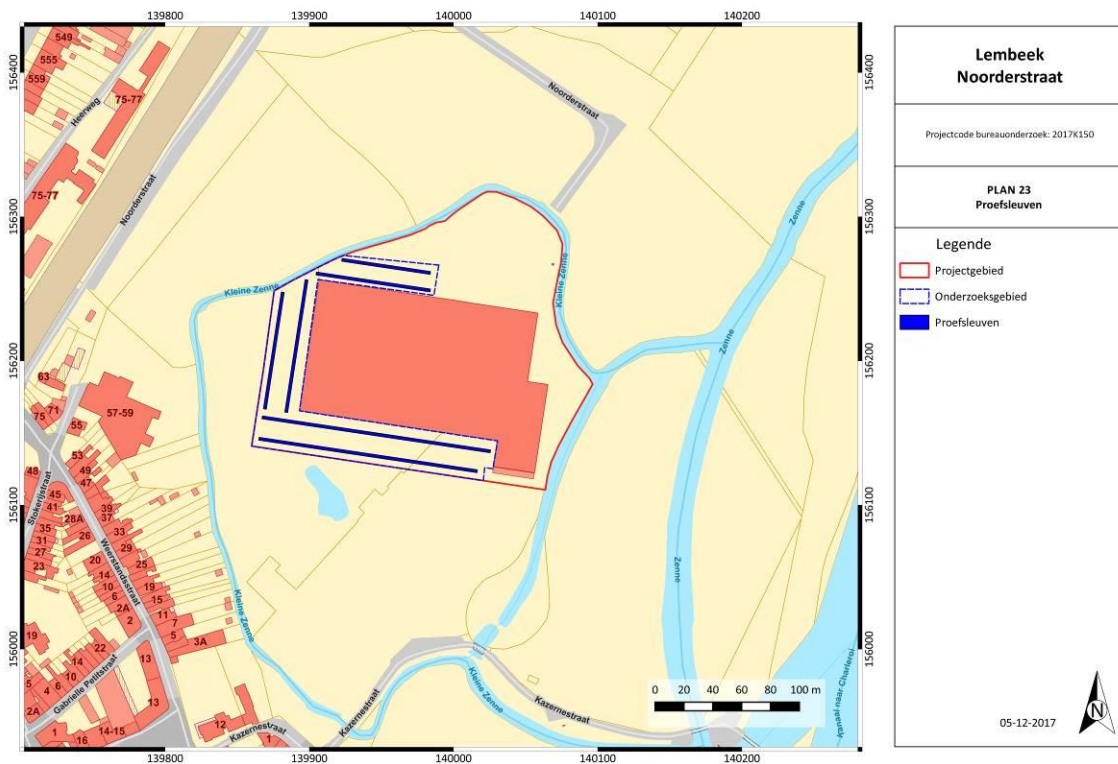
Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek wordt dan ook een vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven geadviseerd. Op deze manier kan meteen een goed beeld verkregen worden van het archeologisch potentieel en eventuele verstoringen.

Op basis van de toekomstige werken werd het onderzoeksgebied afgebakend. De zones waar geen werken zullen uitgevoerd worden werden niet weerhouden van het bijkomend onderzoek. Ook de zones ten noorden en oosten waar het voornamelijk gaat om het vernieuwen van de verharding of het omvormen naar parkeerplaatsen werden niet weerhouden. Ook de zone van het af te breken gebouw werd niet weerhouden aangezien de toekomstige bodemingreep grotendeels niet dieper zal gaan als de huidige. Indien tijdens het vooronderzoek met ingreep in de bodem zou blijken dat hier een zeer belangrijke site aanwezig is, zal deze zone echter wel meegenomen worden in functie van de opgraving.

In totaal blijft dan nog een oppervlakte van ca. 8585 m² over die door middel van proefsleuven onderzocht zal worden. Deze zullen aangelegd worden na het verwijderen van de verharding in het noorden en na het kappen van de nodige bomen. De bomen zullen gekapt worden tot maaieldhoogte en hierna ondiep gefreesd.

Voorafgaand de aanleg van de proefsleuven wordt het gebied onderzocht door middel van de metaaldetector gezien de kans op kampementen uit de 17de eeuw. De aangetroffen vondsten worden uitgehaald wanneer ze zich in de bouwvoor bevinden. Alle relevante metaalvondsten worden ingemeten.

Vier sleuven worden oost-west georiënteerd, haaks op de Zenne, twee sleuven noord-zuid. De oriëntatie is vooral gebeurd op basis van de praktische uitvoering. De sleuven hebben een breedte van 2 m en een maximale afstand van 15m van middelpunt tot middelpunt. Er zal minstens 10% van het onderzoeksgebied door middel van proefsleuven onderzocht worden, aangevuld met 2,5% dwarssleuven en/of kijkvensters. De hoeveelheid en locatie van dwarssleuven en/of kijkvensters zijn vrij te bepalen door de erkend archeoloog/veldwerkleider. Een keuze voor of tegen het aanleggen van dwarssleuven en/of kijkvensters wordt gemotiveerd in het verslag van resultaten van het proefsleuvenonderzoek. Kijkvensters en/of dwarssleuven kunnen bijvoorbeeld aangelegd worden om na te gaan of aangetroffen paalkuilen deel uitmaken van een structuur, maar kunnen evenzeer aangelegd worden om een meer exacte afbakening van een archeologische site te bekomen.

Figuur 3: Voorstel proefsleuvenplan. (A. Devroe 2017)

De aanleg van deze sleuven gebeurt met een graafmachine met een niet-getande graafbak van 2 m breed. Het eerste vlak wordt aangelegd op een eerste leesbaar archeologisch niveau. Indien er meerdere archeologische niveaus aanwezig zijn, wordt elk niveau apart gewaardeerd. Er wordt momenteel van uitgegaan dat het om een site zonder complexe verticale stratigrafie gaat en er maar één niveau aanwezig is. Er wordt dagelijks voorzien in een volledige opmeting van sleuven, kijkvensters en sporen. Dit betekent dat er dagelijks een recent en aangevuld grondplan beschikbaar

is, dat op elk moment aangeleverd kan worden. Er dient een selectie van de sporen gecoupeerd te worden die afdoende is om de onderzoeksvragen te beantwoorden. In vermoedelijke diepe sporen zoals waterputten en waterkuilen wordt een boring gezet om te verifiëren of het om een dergelijk spoor gaat en om de diepte te bepalen. Per sleuf wordt machinaal een profielput aangelegd. Deze profielputten worden beschreven en bestudeerd door de aardkundige van het projectteam. Sporen waarbij de metaaldetector een signaal geeft, worden aangeduid in de sporenlijst. Metaalvondsten worden enkel ingezameld als zij zich aan het vlak bevinden of als ze zich in een spoor bevinden dat gecoupeerd wordt. De aanwezigheid van een steentijdsite kan niet uitgesloten worden. Tijdens het vooronderzoek dient er daarom aandacht geschonken te worden aan concentraties van lithische artefacten. Indien lithische vondsten aangetroffen worden dient ingeschat te worden of het om verspreide vondsten gaat of om een activiteitenzone. Steentijdvondsten worden driedimensionaal ingemeten. Deze vondsten en concentraties worden aan een specialist voorgelegd om een verdere waardering van het terrein te bekomen. Na afloop van het onderzoek worden de sleuven gedicht om verdere degradatie van eventueel aanwezige sporen te voorkomen. Indien nodig worden kwetsbare sporen (graven, zeer ondiep bewaarde sporen) afgedekt met doek of plastic zodat ze in geval van een vervolgonderzoek in de vorm van een opgraving niet verder worden aangetast vooraleer ze onderzocht kunnen worden.

Het onderzoeksdoel is bereikt wanneer op basis van het vooronderzoek met ingreep in de bodem een voldoende gefundeerde uitspraak gedaan kan worden over de aard en omvang van de archeologische waarden in het projectgebied en wanneer een eenduidig advies kan gegeven worden voor vrijgave van het terrein, behoud in situ of vervolgonderzoek door middel van een opgraving.

2.5. VOORZIENE AFWIJKINGEN VAN DE CODE VAN GOEDE PRAKTIJK

Er worden geen afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk voorzien. Moesten er tijdens de uitvoering van het vooronderzoek met ingreep in de bodem redenen zijn waarom wel wordt afgeweken van de bepalingen in de code, dan worden deze gemotiveerd in het verslag van resultaten.

3. FIGURENLIJST

Figuur 1: Beslissingsboom in functie van huidig project. (A. Devroe 2017).....	2
Figuur 2: Kadasterkaart met aanduiding projectgebied. (Geopunt Vlaanderen s.d.).....	3
Figuur 3: Voorstel proefsleuvenplan. (A. Devroe 2017).....	5